

گزارش «ایران» از زورخانه‌ای در غرب پایتخت و فرهنگی که رو به فراموشی است

گود آخر پهلوانی

گزارش

نیلوفر منصورى

گروه گزارش

می‌گیرم و گوشه‌ای روی پله‌های نشیمن. فضای زورخانه «شهدای کن» حس و حال عجیبی دارد. جایی که سنگ بنای آن حدود سه دهه پیش گذاشته شد. میل‌های چوبی سنگین که با خط نستعلیق کلمه «یا علی» را یک‌می‌کشند دورتادور گود به ترتیب چیده شده‌اند. گویی هر جفت میل متعلق به ورزشکاری است. این گود حدود یک متر پایین‌تر از فضای ورودی است و باستانی کاران در آن ورزش می‌کنند.

در میدان شهرزیا که به سمت کن بروی دو طرف خیابان پزار مغازه‌های محلی‌هاست. از هر که سراغ زورخانه شهدای کن را بگیرى با دست‌اولین خیابان سمت راست را نشان می‌دهند. اینجا خبری از خانه‌های قدیمی و درختان چنار که روزگاری بخشی از هویت این محله را تشکیل می‌دادند، نیست. خیلی از این خانه‌ها به آپارتمان‌های سرب‌به‌فلک کشیده و انواع مغازه‌ها از کابینت‌سازی تا مغازه‌های لوازم ساختمانی و انبار کالا تبدیل شده‌اند. در بزرگی‌نیش‌کوچه زینعلی خودنمایی می‌کند که روی آن به خط درشتی نوشته شده «زورخانه مرشد صدای صلوات فضای زورخانه را برمی‌کند. به رسم ورزشکاران رخصت

کذرت که به خیابان احمد کاشانی، حوالی میدان شهرزیا پیفتند، صدای ضرب‌ونوای مرشد را از همان اوایل ورود به این خیابان می‌توانی بشنوی. اینجا گود باستانی غرب تهران است؛ جایی که نونهالان، میانسالان و پیشکسوتان، در بیشتر شب‌ها گردهم می‌آیند تا صلیب‌ترین میراث ورزشی ایران را زنده نگه دارند: ورزش باستانی زورخانه‌ای.

از در چوبی نیمه باز داخل می‌شوی. کفش‌هایت را درمی‌آوری و پایت را روی موکت سالن می‌گذاری. به روال همه زورخانه‌ها، دری کوتاه‌تر از قامت یک انسان را رد می‌کنی و با سر فرو افتاده می‌روی داخل. با صدای زنگ و نوای گرم مرشد همه نگاه‌ها به سمت در زورخانه برمی‌گردد. صدای زنگ یعنی میهمان تازه‌واردی یا به خانه ورزشکاران گذاشته است. با نوای دوباره ضرب مرشد صدای صلوات فضای زورخانه را برمی‌کند. به رسم ورزشکاران رخصت

مهربانی که با خوشامدگویی راه را نشان می‌دهد. مرشد مصطفی راوی‌گر، زنگ را به صدا درمی‌آورد و ضرب می‌گیرد و با نوای دلنشینی می‌خواند: «شمس جمال آقا علی (ع) صلوات» صدای ذکر صلوات یکی یکی میل‌های چوبی که سنگینی آن هویداست به دست می‌گیرند و با نوای گرم مرشد شروع می‌کنند به میل زدن روی شانه. مرشد نوای دیگری را از سر می‌گیرد. یکی از باستانی‌کاران که موبی سفید کرده، از صف خارج می‌شود و در وسط گود چرخ می‌زند و چرخ می‌زند. در حاشیه این برنامه، خود را خلیل حاتمى معرفی می‌کند؛ نویسنده‌ای که خاطرات برادر شهیدش را در کتابی به نام «برادر علی» به چاپ رسانده است. او می‌گوید: تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

سال‌هاست زیر خاک آرمیده‌اند. از عکس جهان پهلوان تختی تا مرشد شیرخدا. زیر تمام عکس‌ها اسامی پهلوانان درج شده است: پهلوان احمد وفادار، پهلوان علیرضا سلیمانی، پهلوان محمودرضا توپچی و... هر کدام با زتست دست بسته، میل باستانی پرشانه، زیر تخته سنگ، کباده زنی و عکس‌های دست جمعی که به یادگار گرفته‌اند. «زورخانه در فرهنگ ایرانی به عنوان مسجد دوم باستانی کاران شناخته می‌شود و ابزار و وسایل آن هم نمادی از جنگ‌آوری ایرانیان است. میل نماد گرز، کباده نماد کمان و سنگ نماد سپر است.» اینها را حاج حسن گلایم می‌گوید. بعد گویی در دهنش سال‌های خیلی دور را مرور می‌کند. می‌گوید: «سال‌های خیلی پیش با آقا غلامرضا تختی ورزش می‌کردم. ابتدا در گود با ذکر یا علی میل می‌زدیم و بعد به روی تشک می‌رفتم و کشتی می‌گرفتم. بعد از پایان ورزش، لنگش را پهن می‌کرد و نمازش را می‌خواند.» او از ۲۰ سالگی این ورزش را شروع کرده و الان در ۸۲ سالگی باز هم به این ورزش باستانی عشق می‌ورزد: «از ۲۴ سالگی در کنار مرحوم تختی ورزش می‌کردم. کنار ایشان خیلی آموختم. آن زمان در زورخانه مش غلام در میدان شهدا، دو دست ورزش باستانی می‌کردیم و بعد با هم به تشک کشتی می‌رفتم. حدود ۸ سال باهم ورزش می‌کردیم. خدا رحمت کند، جوانمردی بود که همتا نداشت.»

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

برده‌اند؛ اما زمانی در سفارتخانه علی فعالیت می‌کردند.»

سنت همیشگی گلریزان
باستانی کار دیگری که حرف‌های گفتنی دارد، مسعود علیزاده است. از دوران نوجوانی با به گود زورخانه گذاشته و با داشتن ۷۰ و اندی سال سن هنوز هم ورزش باستانی را انجام می‌دهد: «۵۰ سال است این ورزش که متعلق به آقا علی (ع) است را انجام می‌دهم. این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود بدون اینکه کسی متوجه شود و آبرویی از کسی برود. این گرم فقط در این ورزش است. آیین گلریزان بهترین آیین ما شیعیان و ایرانیان است.»

لزوم حمایت از زورخانه‌های تهران
«به رسم ورزش زورخانه‌ای رخصت، رخصت از الله و بزرگتران ورزش پهلوانی، این را حمید متین، رئیس هیأت پهلوانی شمال غرب تهران به «ایران» می‌گوید. به گفته او «فرهنگ پهلوانی و ورزش زورخانه‌ای میراث معنوی ایرانیان است. پهلوان علاوه بر صیقل دادن و پرورش جسم، برای نزدیکی به خدا روحش را هم صیقل می‌دهد.» متین با بیان اینکه باید این ورزش را حفظ و آن را توسعه دهیم، می‌گوید: «پیرو فرمایشات رهبر معظم انقلاب، ورزش زورخانه‌ای و ورزش ملی و مذهبی است، ورزش آبا و اجدادی و نیاکان ماست. بنابراین برای اشاعه و حفظ فرهنگ پهلوانی و جوانمردی باید آن را حفظ کنیم.» او در پاسخ به این سؤال که به نظر می‌رسد ورزش زورخانه‌ای فقط مختص آقایان است در حالی که باستانی کاران زن نیز در کشور وجود دارند، می‌گوید: «در گذشته فعالیت بانوان ممنوع بوده اما اگر در سال‌های آینده اتفاقات جدیدی رقم بخورد ما هم پیروان عمل خواهیم کرد.» او می‌گوید: «امیدوارم مسئولان و مدیران ورزشی کشور توجه ویژه‌ای به این مقوله و حمایت از این ورزش باستانی داشته باشند.»

«ورزش باستانی تنها یک ورزش مثل فوتسال، بسکتبال و والیبال نیست. کشتی‌گیران اینجا سرمد دارند و هر کسی به عشق آقا امیرالمومنین، چیزی در سردم می‌گذارد یا به بدرجی می‌دهد.» عباس احتشام این راوی‌گر می‌گوید، پهلوانی که بیش از نیم قرن در زورخانه‌های مختلف تهران ورزش کرده و سال‌ها قهرمان سنگ و غم خود را برای تشویق کودکان و نوجوانان گذاشته تا به نوعی نگذارد نسل باستانی کارها فراموش شوند و از آسیب‌های اجتماعی دور باشند، می‌گوید: «بنیاد ورزش زورخانه‌ای بر اساس فوت و جوانمردی است. اخلاص، معرفت، کمک به دیگران به خصوص فقرا و نیازمندان بزرگ‌ترین هدیه این ورزش است. همه پهلوانان و کشتی‌گیران از این ورزش به قهرمانی جهان رسیدند. ورزشکاران زیادی داشتیم که اکنون سر به تیره تراب

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

تمام دیوار زورخانه پر از عکس‌های پهلوانان و کشتی‌گیرانی است که

عشق می‌ورزد.

حضور جهان پهلوان تختی و مرشد شیرخدا

عکس: ایران

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.

این ورزش عیاران و پهلوانان است. فکر و ذکر و مقتدا می‌دارم از این ورزش مولاست و بعد هم یاری ققیران، مستمندان و گلریزان برای گرفتاران و دربندان. از اقشار مختلف

برای کمک و گلریزان می‌آیند و پول خوبی برای کارهای خیر جمع می‌شود و قبل از سال ناآذوقه، لباس، پول و... جمع‌آوری و به مستمندان و فقرا توزیع می‌شود.